

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ

Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т

МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана, Парламент Мәжілісі

20 __ жылғы «__» _____

№ _____

010000, Астана, Мажилис Парламента

«__» _____ 20 __ года

2024 жылғы 21 мамыр жарияланды

Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрінің орынбасары
Е.Б. Көшербаевқа

Депутаттық сауал

Құрметті Ермек Беделбайұлы!

Мәдениет пен өнер – адам өмірін көркемдеп, оның асқақ армандарын орындап, ертеңге деген құлшынысын арттыратын ерекше тылсым. Сондықтан өнер мүгедектігі бар жандардың өмірінде ерекше орын алады. Оған ешқандай кедергі, ешқандай шектеу тұсау бола алмайды. Кейде бір адамның қолында қылқалам болмаса да, жан дүниесінде тұнып тұрған суреттерді сөзбен бейнелейді. Кейде қолына қылқалам ұстаға мүмкіндігі жоқ адам да айналасын жүрек көзімен көріп, керемет суретке айналдыра алады. Ал тағы бір адам есту қабілетінен айырылса да, әуезді әуен шығарып, тыңдаушының жүрегіне жол табады.

Бұл – өнердің құдіреті, бұл – рухтың биіктігі. Мысалы, зағип болса да, жүрек көзімен көріп, ғажайып туындыларды дүниеге әкелген, арбада отырып би билейтін, құлағы естімесе де скрипкада еркін ойнайтын, актерлік шеберлігін еркін көрсете алатын жандар- еркіндіктің, өмірге деген құштарлықтың көрінісі. Бұл – шынайы өнердің тілі. Мүгедектігі бар өнерпаздар — тек өздеріне ғана емес, баршамызға үлгі. Олар шынайы шабыттың, төзімділіктің символы. Қоғам олардан мейірімділікті, өмірге деген құштарлықты үйренеді. Әрбір туындысы — олардың ішкі әлемінің айнасы, жүрек үні. Мұндай жандарға қолдау көрсету — біздің азаматтық парызымыз. Себебі нағыз таланттың жолын ешқандай шектеу бөгей алмайды. Қолдау болған жерде сенім пайда болады, ал сеніммен бірге өнер де қанаттанып, биікке самғайды.

Жүрегімен сезініп, жанымен сөйлейтін әрбір өнерлі жан — қоғамның асыл қазынасы. Әлемдік деңгейде мүгедектігі бар, бірақ соған қарамастан үлкен табысқа жеткен өнер иелері көп. Олардың өнерге деген құштарлығы мен табандылығы көп адамға шабыт береді. Міне, солардың ішіндегі ең танымалдарының бірі Людвиг ван Бетховен, Стив Уандер. Қазақстанда Кененбай Қожабеков, Алтыншаш Мұқатаева мен Саида Қалықова. Сыр елінде, басқа да

өңірлерде талантты жандар бар, бірақ оларға қолдау жоқ. Бұны өңір аралағанда өзім де байқадым. Ол аз десек, актерлік қабылетке ие қанша азаматтар бар. Мұхтар Әуезов: Театр — сымбатты өнердің ішіндегі ең зор өнердің бірі- деген. Осы өнерге талпынған, ерекше әсер мен бөлек эмоция сыйлайтын театр саласына үлес қосқысы келетін мүгедектігі бар жандарға қолдау жоқ.

Қазіргі таңда елімізде инклюзивті қоғам құру жолында мәдениет саласының рөлі аса маңызды. Бұл тұрғыда инклюзивті театрлар ерекше назар аударуды қажет етеді. Алайда елімізде инклюзивті театрлар саны аз, олардың материалдық-техникалық базасы мен кадрлық әлеуеті жеткіліксіз, әрі жүйелі қолдау тетіктері қалыптаспаған.

Мүмкіндігі шектеулі азаматтар өнер саласында өздерін толықтай таныта алмай отыр. Әсіресе, актерлік мамандықты игеруге ниетті жандар үшін арнайы бағдарламалар мен бейімделген оқу жүйесі жетіспейді. Жоғары оқу орындарының басым бөлігінде ерекше қажеттіліктері бар азаматтарға арналған қолжетімді инфрақұрылым, оқу материалдары мен арнайы оқытушылар жоқ. Бұл олардың кәсіби сахнада толыққанды актер болуына кедергі келтіреді.

Инклюзивті театрлар — мүмкіндігі шектеулі жандардың өзін-өзі көрсетуіне, әлеуметке бейімделуіне және қоғаммен етене араласуына үлкен мүмкіндік. Сондықтан, бұл мәселелер мемлекеттік деңгейде жан-жақты қолдауды қажет етеді.

Инклюзивті театрлардың қазіргі жағдайы күрделі.

Астана, Алматы, Атырау қалаларында өз күштерімен құрылған театрлар бар. Мысалы: "Жастар" театры жанынан құрылған «Қанаттылар» инклюзивті театрында 40-тан астам актер жұмыс істейді, олардың көбі — ерекше қажеттіліктері бар азаматтар. Театрдың өз ғимараты жоқ, бұл тұрақты репетициялар мен қойылымдар өткізуге кедергі келтіреді. "Қанаттылар" инклюзивті театры өмірдің қиын тұстарынан кейін қанат жайған, өмірдің қиындығына мойымаған жандардан құралған театр. Бір мысал: Д. Исабековтың «Құстар фестивалі» қойылымы, көрермендердің сұрауы бойынша 5 рет қойылып 25 мың адам тамашалады. Әр қойылымы аншлаппен өтеді.

«Алатау» дәстүрлі өнер театры жанынан ашылған инклюзивті үйірмеде қаншама адам өнермен айналысады. Қатысушылар би, ән айту, ым тілінде ән айту, клоунада, дактилология және театр өнерін меңгере алады.

«Талшын» инклюзивті театры 2024 жылы құрылып, 30-ға жуық ерекше қажеттіліктері бар адамды қамтиды. Театр актерлік, шешендік, вокал және хореография бойынша тегін курстар ұсынады, олардың арасында аутизм және даун синдромына шалдыққан жандар бар.

Мүмкіндігі шектеулі азаматтардың актерлік білім алуындағы кедергілер жайлы айтар болсақ, білім беру мекемелерінің қолжетімсіздігі: яғни, жоғары оқу орындарының басым бөлігінде ерекше қажеттіліктері бар азаматтарға арналған қолжетімді инфрақұрылым, оқу материалдары мен арнайы оқытушылар жоқ. Бұл олардың кәсіби сахнада толыққанды актер болуына кедергі келтіретінін тағы да айтамын. Арнайы бағдарламалардың жоқтығынан, мүмкіндігі шектеулі азаматтар үшін өнер, атап айтқанда актерлік мамандық бойынша арнайы оқу бағдарламалары мен гранттар қарастырылмаған.

Қоғамның әрбір мүшесіне тең мүмкіндік беру – әлеуметтік әділеттіліктің көрінісі емес пе? Осы бағыттағы нақты қадамдар еліміздің мәдени дамуына оң әсер етеді деп есептеймін.

Жоғарыда баяндалғандарға байланысты ұсынамын:

1. Қазақстанда инклюзивті театрлардың жұмысына көрсетілетін мемлекеттік қолдау қажет.

2. Мүмкіндігі шектеулі азаматтар үшін өнер, атап айтқанда актерлік мамандық бойынша арнайы оқу бағдарламалары мен гранттар немесе арнайы курстар қарастырылу керек.

3. Театр және кино саласындағы оқу орындарында инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыруға бағытталған іс-шаралар жоспары жасалу керек.

4. Мәдениет мекемелерінде инклюзияны дамытуға арналған мемлекеттік бағдарлама қабылдау қажет.

Құрметпен,

«Ауыл» партиясының фракция депутаттары:

**Т. Серіков
А. Баққожаев
Н. Арсютин
Қ. Абден
Ж.Дайрабаев
С.Егізбаев
А. Зейнуллин
Е. Саурықов**

«AMANAT» партиясының фракция депутаттары:

**Ж. Амантай
Е. Әбдиев
Р.Зайыт**

«Respublica» партиясының фракция депутаттары:

**Е. Смолякова
Н. Тау**

**«Қазақстан Халық Партиясы»
партиясының фракция депутаты:**

К. Сейтжан

**«Жалпыұлттық социал-демократиялық
партиясының фракция депутаты:**

Н. Әуесбаев

«Ақ жол» партиясының фракция депутаты:

Е. Бейсенбаев

✉ Н.К. Аубакиров

☎ 74-67-54

✉ AubakirovN@parlam.kz